

31.5.2010

Dnro 4351/4/09

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija Tanttinen-Laakkonen

PANDEMIAROKOTUKSEN ANTAMINEN LAHDEN KAUPUNGINORKESTERIN JÄSENI- LE

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 13.11.2009 päivätyssä kirjeessään sitä, että Lahden kaupunginorkesterin jäsenille annettiin A (H1N1) -rokotus kaikkia riskiryhmiä ennen.

- - -

3 RATKAISU

3.1 Oikeusohjeet

Perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät terveystalvet ja edistettävä väestön terveyttä.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä (1 mom). Ketään ei saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syy perusteella.

Perustuslain 22 §:n mukaan julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutuminen.

Tartuntatautilain (583/1986) 11 §:n mukaan kunnan on järjestettävä yleisiä vapaaehtoisia rokotuksia tartuntatautien ehkäisemiseksi. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä vapaaehtoisten ja muiden rokotusten antamisesta.

Tartuntatautiasetuksen väliaikaisesta muuttamisesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (707/2009) tartuntatautiasetukseen (786/1986) lisättiin uusi 8 §.

Asetuksen 8 §:n 1 momentin mukaan kunnan on järjestettävä vapaaehtoiset rokotukset, joiden tarkoituksena on suojata influenssa A-viruksen alatyypiltä (H1N1)v. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on huolehdittava rokotteiden toimittamisesta ja asiantuntijatuesta kunnille.

Asetuksen 8 §:n 2 momentin mukaan rokotukset annetaan eri väestöryhmille seuraavassa järjestyksessä:

- 1) infektiopotilaiden tai infektioalttiiden potilaiden välittömään hoitoon ja kuljetukseen liittyvä terveyden- ja sosiaalihuollon henkilöstö sekä apteekkien asiakaspalvelutehtävissä toimiva henkilöstö;
- 2) raskaana olevat naiset;
- 3) sairautensa vuoksi riskiryhmään kuuluvat 6 kuukautta täyttäneet alle 65-vuotiaat;
- 4) riskiryhmään kuulumattomat 6 kuukautta täyttäneet alle 3-vuotiaat;
- 5) riskiryhmään kuulumattomat 3–24-vuotiaat sekä varusmiehet;
- 6) sairautensa vuoksi riskiryhmään kuuluvat 65 vuotta täyttäneet;
- 7) 25 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat painottaen rokotusten aloittamista nuoremmista ikäryhmistä.

Asetuksen 24.9.2009 päivätyssä esittelymuistiossa todetaan, että rokotusten antaminen eri henkilöryhmille aloitetaan asetuksessa määrättyssä järjestyksessä. Esittelymuistion mukaan ryhmät määriteltiin lääketieteellisin perustein. Esittelymuistiosta ilmenee, että asetus valmisteltiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tartuntatautien asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi asiaa käsiteltiin Kansallisen rokotusasiantuntijaryhmän (KRAR) kokouksessa, tartuntatautien neuvottelukunnassa ja Valtakunnallisessa terveydenhuollon eettisessä neuvottelukunnassa (Etene). Esittelymuistion mukaan kaikki puolsivat esitettyä rokottamisjärjestystä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetussa laissa (668/2008) ja asetuksessa (675/2008) säädetään laitoksen tehtävistä, joita ovat muun muassa seuraavat: Laitos ohjaa sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa sekä antaa asiantuntija-apua hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimintatapojen ja käytäntöjen toteuttamiseksi. Laitos toimii asiantuntijaviranomaisena tartuntatauteihin liittyvissä asioissa. Laitos huolehtii Suomen rokotehuollosta.

3.2

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) lausunto

THL toteaa lausunnossaan, että marraskuun alkupuolella 2009 Suomessa rokotettiin rokotusjärjestyksen kolmea ensimmäistä ryhmää. THL:n tiedossa ei ole, että kaikki Lahden kaupunginorkesterin jäsenet kuuluisivat johonkin näistä kolmesta ryhmästä. Asetuksen rokotusperusteet ovat yksinomaan lääketieteelliset. Pelkkä kaupunginorkesterin jäsenyys ei ole asetuksen mukainen rokotusperuste. Jos Lahdessa on todellakin annettu henkilöille etusija pelkästään kaupunginorkesteriin kuulumisen perusteella, asiassa on THL:n näkemyksen mukaan menetetty asetuksen vastaisesti.

3.3

Lahden sosiaali- ja terveystoimialan selitys

Toimialajohtajan selityksen mukaan Lahden kaupunginorkesterin henkilökunnan rokottaminen perustui kahden sosiaali- ja terveystoimialan vastaavan viranhaltijan suulliseen toimeksiantoon. Toimialajohtajan mukaan he eivät olleet perehtyneet riittävän tarkasti rokotusjärjestystä koskevan asetuksen sisältöön ja toimivat sen vuoksi asiassa virheellisesti. Toimialajohtaja toteaa, että hän oli sosiaali- ja terveystoimialasta vastaavana viranhaltijana ja edellä mainitun kahden viranhaltijan esimiehenä järjestänyt asiassa kuulemisen ja antanut kummallekin heistä

työnjohdollisena toimenpiteenä suullisen huomautuksen virheellisestä menettelystä sekä kehottanut heitä kiinnittämään huomiota ohjeistuksen ja määräysten noudattamiseen kyseisissä tilanteissa vastaisen toiminnan varalle. Tapahtuneesta ja siihen liittyneistä selvityksistä oli toimialajohtajan mukaan annettu suullinen selostus Lahden kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan kokouksessa.

3.4

Oikeudellinen arviointi

Sosiaali- ja terveysministeriö totesi 6.11.2009 rokotusjärjestystä koskevassa tiedotteessaan 378/2009 seuraavaa: "Influenssa A(H1N1)v -rokotusjärjestyksen tarkoituksena on, että sikainfluenssan vaikeille tautimuodoille altteimmat väestöryhmät saadaan rokotettua ensin ja että rokotukset saadaan toteutettua mahdollisimman nopeasti. Rokotusjärjestyksestä on päätetty valtioneuvoston asetuksella. Päätös on tehty lääketieteellisen ja epidemiologisen tiedon perusteella. Järjestyksestä päättäminen oli tarpeen, koska rokotetta saadaan maahan erissä, ja rokotusten toteuttaminen vie useita kuukausia. Asetuksessa määrätty järjestys on ehdottomasti kuntia sitova eikä rokotetta tule antaa muille kuin asetuksessa määrätyle ryhmille. Kun yksi kohderyhmä on saatu pääosin rokotettua, on siirryttävä rokotamaan mahdollisimman nopeasti seuraavaa ryhmää, tarvittaessa rokotetaan päällekkäin kahta kohderyhmää."

Rokotukset tuli siis antaa eri väestöryhmille valtioneuvoston asetuksen 8 §:n 2 momentissa säädetyssä järjestyksessä. Tämä rokotusjärjestys oli kuntia sitova eikä siitä saanut poiketa. Lahden kaupunki menetteli asetuksen vastaisesti, kun se antoi rokotusjärjestyksessä etusijan kaupunginorkesterinsa jäsenille.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.4 esittämäni käsityksen menettelyn lainvastaisuudesta Lahden kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.